

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

ГОД. I.

ИЗДАС

ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЪ.

Неделя, 1. Ноембр.

Число 36.

1842.

ЕЛЕГІА

на смерть

Высокородногъ Господина

САВВЕ ТЮКЮЛИ

ОДЪ КЕВЕРМЕША И ВИЗЕША,

свію права доктора, на свеучилишту пештан-
скомъ юридичногъ факултета члена, унгар-
ски права заклетогъ адвоката, ц. кр. савѣт-
ника, златне оструге витеза, и више славы
вармећа присѣдателя

одъ

Николе Бороевића.

Златна лиро! у црно се зави,

И достойнствомъ чрезвичайнимъ слави

Обшту тугу за савъ србскій родъ;

Сръ тко никадъ заплакао ніе,

Благодарне данась сузе ліе,

И управља ладномъ гробу ходъ;

Гди наивеќій Сербинъ нашегъ съѣта

Подъ вѣнцима неувелогъ цркви

Лежи, да ужива вѣчный миръ;

Нѣму псте Грације и Музе

Са Геніемъ Сербскимъ лію сузе,

Само хоръ анђелскій слави ширъ;

И съ блажени пос алилуја!

Гди свегъ рая милогласна зуј

Окружава Саваота троји,

Да награди душу нашегъ САВВЕ

Съ благословомъ заслужене славе,

Коя краси Србскій Пантеонъ.

Отци, майке, синци, браћа, сеје

Гледаюћи высоке трофеје,

Основане крозъ презѣлни трудъ,

Којегъ САВВА ТЕКЕЛІЯ миљиј

Жертоваше по душевной сили,

Да одерати одъ насъ свакій блудъ.

У Араду, Бечу и у Пешти,

Као щедрый родолюбъ и вештый,

Крозъ плаче веле: помилуй га Богъ!

И наше ће нѣга дѣце дѣца

Почитоват' као отца и светца,

Као милогъ просветителя свогъ.

ПОВѢСТЬ ВѢРОИСПОВѢДАНІЯ,

одъ ***

Отацъ къ Сыну.

О самомъ вѣроисповѣданю, съпне, со-
тимъ, што самъ довде говоріо и казытво,
были бы готови; но о повѣсти вѣроисповѣ-
даня остає намъ јоштъ важно разсуђенѣ. Све-
оно, што самъ ти о вѣроисловѣданю гово-
ріо, свакій правый Мудрацъ дананимъ да-
номъ вѣруе; но оттуда не треба да мы-
слишь и држинъ, да є ово станѣ и овой начи-
ниъ вѣроисповѣданя одма у почетку, сву-
да и у свако време у томъ савриенству био,
у комъ є садъ: ербо да є то тако было,
то бы морао био самъ Богъ роду човечијемъ,
одма тако, као што є садъ у свой обниро-
сти казати и сприобишти.

Притомъ нити ћу да испытуемъ и истра-
жуемъ, да ли є то тако и могло быти; но
само примѣчавамъ, да оваковъ начинъ люде-
къ вѣроисповѣданю водити, ни найманѣ се
не слаже са онимъ начиномъ, коимъ є Богъ
по свимъ другимъ странама човечиј родъ къ
тому водіо. Нигдѣ бо нейма примѣра, да є
Богъ люде, буди на комъ мѣсту у саданѣ,
њивогъ ма когъ стана савриенство наеда-
редъ самсобомъ и непосредственно положјо.

По сви предѣлы свѣта морао се паче родъ човечій изъ дубльине праха незнанства на вышину садашнѣгъ свогъ савршенства, съ великомъ трудомъ и напрезанѣмъ подизати и подигнути, на коіой садъ стои. Сва проча наша познаня или науке быле су кадгдъ у много манѣмъ савршенству, него што су садъ, а исто є тако и съ наукомъ вѣроисповѣданія было; шта више, было въ време, кадъ сви други наши наука, дакле и науке вѣроисповѣданія ни было ніе. И ова є, то есть, наука вѣроисповѣданія, посао човечіегъ ума, како и проче науке и вештине. Богъ є обдаріо човека способноску ума, простро є около ове книгу природе, и реко: читай ову, пакъ ѡешъ мало помало изъ нѣ постигнути и изнаѣи оне истине, кое ѡе ти найдрагоцѣнніе познанѣ быти! Люди су читаюћи ову книгу природе заиста и нашли у нъї вѣроисповѣданія истину, нити има на цѣломъ кругу земномъ другогъ вѣроисповѣданія осимъ природногъ, кое є изъ сматраня спольногъ свѣта и нась самы изузето. Какогдъ што данасъ рађаюћи се люди не доносе са собомъ на свѣтъ чиста понятія о вѣроисповѣданію, тако исто и првымъ людма ніе вѣроисповѣданѣ непосредственно придано и открыено. Но безъ сумнѣ морали су люди врло дugo ту природе книгу читати, докъ су до чистогъ и ясногъ понятія, о вѣроисповѣданію дошли. Тавно є было прво понятіе о Богу, на кое су наскоро нашли, а наши су морали, како су союзъ између причине и дѣства посвуда открыли. Понятіе о свемогућству божијемъ было є право, кое су изнашли; да є пакъ Богъ мударъ много су касніе постигли, а да є Богъ свимъ своимъ створенъма отацъ то су юшть касніе дознали; и т. д. Којомъ имъ се мѣромъ разумъ изображавао, томъ имъ є мѣромъ и вѣроисповѣданѣ ясніе бывало. Наука є вѣроисповѣданія онимъ истымъ ступњомъ напредо-вало, коимъ и све друге науке. Особито є то была наука высочиегъ природо-или есте-ство-словія, при комъ се ніе сматрала само

поврхность ства, и, него се проницавало у саму внутренность, — и наука самогъ човека, при коїой су овога силе испытыване, и по овима нѣгово право опредѣлѣн извођено, чрезъ кое є наука вѣроиспозѣданія получила праву свою ясность. За изобразити пакъ ове две науке, сирѣчъ: природословіе и човекословіе тысяћама є година потребовало. Искусство и позорствованѣ было є единій путь, коимъ се до изображенія ове две науке долазило. Али колико є тысяћама тысяћа искусства и позорствования пуждно было, докле се изъ овы што заключити могло! Пакъ опеть колико се путій лажно заключавало, и колико є тысяћа новы искусства и позорствования изыскивало, докле се оно лажно заключенѣ, као лажно признало и исправило! Писатисе ніе знало; а книге печатати юшть манѣ. Мудрацы, кои су природу и човека искушавали и позорствовали, умирали су, а съ ныма и ныова искусства и позорствования. Неки су отъ овы юшть за живота искуства своя устменнимъ присвѣданѣмъ млађимъ своимъ сприобштавали. И овако су постала училишта мудраца, и овима скоро све благодарити има вѣроисповѣданѣ — свое и изображенѣ. Но колико є стотина година протекло, докле є све ово до тога дотерано! Чисто и ясно природно вѣроисповѣданѣ, каково мы садъ имамо, есть дѣло, на комъ су тысяћостручни умови човечіи радити морали, докъ су га свршили. Но и есть између свю дѣла имъ таково, кое човечеству найвећу честь приноси. —

Ово вѣроисповѣданѣ природно премда є, као што ти реко, сыне, едно єдино; но на кругу земномъ находисе ово подъ неброено разны видовы. У свакомъ овомъ разномъ виду добыва ово различно и име. И зато ѡешъ у напредаќъ о многимъ вѣроисповѣданьма слушати; но то ти ништа шкодити неће; јрбо и да ій є юшть толико, опеть свакомъ за основъ служи вѣроисповѣданѣ природно. Я ти мыслимъ садъ о различности

свјој, како вѣроисповѣданја, тако предѣла и вѣкова колико је можно понятнје и яснје представити. Свакиј је народъ у свако време имао свој мудраце, који су га у вѣроисповѣданју настављали и уразумљавали; по и сами ови мудраци нису били једнако у томъ уразумљени и просвѣћени; један је имао савршеннје а другиј несавршеннје о вѣроисповѣданју знаје и понятје; и тако онай истый недостатакъ знанја и понятја, који се у мудрацу находити, природно се морао пренети и у оно вѣроисповѣданје, кое је овако оснивао и установљавао. Један је отиј и имао разговетна, другиј мрачна, један је истинита, другиј лажна, један је чиста а другиј замршена понятја о основама природног вѣроисповѣданја; и тако су потомъ ова, у вѣроисповѣданју основоположења, која су мудраци учили и предавали, разговетно или мрачно, истинита или лажно, чисто или замршено определена. И само одовуд већ је неисказана различност међу устави вѣроисповѣданја свјој народа, и премда су свјој народа вѣроисповѣданја устави на природном вѣроисповѣданју основани, ништа мање свакиј уставъ свога основателя белегу на себи носи. Кодъ гдекој народа је државнимъ закономъ тврдо определено у примљеномъ једардељу вѣроисповѣданју ништа не изменљивати; и ови су овде остали, где су имъ и предци были и стояли. Кодъ другиј је опетъ дозвољено било нововимъ мудрацемъ или законоучитељемъ све, што је недостаточно, мрачно и несавршено у вѣроисповѣданју, кое су имъ предци оставили, исправити, накнадити, изяснати и допунити; и одовуд је оно одъ времена до времена трајуће изменљиванје у вѣроисповѣданју кодъ једногъ и истогъ народа. Притомъ као што су мудраци, који су законъ установљавали, били различни, тако су били и народи различни, за кое су законъ установљавали. Пакъ ако су законоустановитељи желили да уводе је ли законъ проћи, то су се морали по различности народа управљати; а ово је неизказанји

утокъ имало не само на оно, што су предавали, него и на онай начинъ, коимъ су предавали. Никадъ нису нашли на толико ослеђенју народу, да су му могли голу истину у већномъ природномъ виду саобщити; него су морали ову свакда подъ каквимъ образомъ и наличиномъ предавати, и наличавање таково избирати, кое се съ цѣломъ иначе народнимъ мышленју и представљању начиномъ савршено саглашавало и сударало. Ово разноструично облаченје једни те једни истина учени могло бы скоро само по себи оно чудновато појављенје страшне множине у свету находећисе вѣроустава изјаснити. Мыслио бы човекъ кадъ све чита, да стогубе истине чита, потрудили се пакъ човекъ ове обнажити, и съ ини наличине посвлачити, то неће ону исту истину природног вѣроисповѣданја, која је кроз једну наличину мање, крозъ другу више вирила. Мудраци или законоучитељи су морали при предавању вѣроистине онай истый мышленја токъ или начинъ задржати, на који је обучимји народъ навыкао био. Ово се може врло разговетно изъ предавања науке о Богу и овога промыслу и владању у вѣроисповѣданју народа већ познати и видити. Како што који народъ држи, и себи представља свогъ владајућегъ кнеза, тако исто представља себи и владу божију. Како годъ што који кнезъ у којој земљи съ народомъ влада и управља, тако исто и о божијој влади и управи истый народъ и мысли и суди. Подавици, съ којима се овде на земљи као съ робљемъ поступа, у томъ су истомъ страху и предъ Богомъ. Суди ли имъ се звѣровидно и свирѣпо и безчовечно, то они и о божијемъ последијемъ суду тако и држе и мысле. Али где благъ владећи господари, који о самртној каштиги и мучењу неће ни да чује, који се невештима, кадъ ови погреће, не одмасћује, који каштиге човеколюбно разблажује, а често, кадъ се поправљају безъ овога учинити може, и сасвимъ отпушта и прашта: ту се одма и о Богу правичне мы-

сли, како сирѣчъ овай грешејимъ прашта безъ да е крвь проливена или милость куплѣна, и како онъ и кадъ казни кога, само зато казни, да га поправи и на путь изведе. Наука природногъ вѣроисповѣданя свагда є једна и иста, сирѣчъ: Богъ влада и управља Запытана ли се садъ: како управља? то ће представленѣ о овомъ овогъ рода и образа быти, коимъ свакій разни народа князъ са своимъ народомъ влада и управља.

(конаци слѣдује)

ИЗВОДЪ ИЗЪ БЕЧКИ ЛЬТОПИСА.

(конаци)

Ныовъ изговоръ не чисто србскій, но средина између србскогъ и хрватскогъ нарѣчіја, несматраюћи на разлику у отоцима чрезъ веће или манѣ изкваренѣ таліјански рѣчай; они су такођеръ у одѣлу и обичајима различни одъ Морлака. Премда є ова у ёзику разлика, што се већма одъ Истріје южно иде, све мани, опетъ се ићи трагъ чакъ до Црногоре налази, и може быти у поєдинимъ рѣчма до Херцеговине, и истимъ правцемъ до Србије.

Дал' є ова разлика слѣдство утока данашњегъ у сѣверу граничејегъ хрватскогъ и краинскогъ ёзика, или остатакъ по Порфиријономъ писцу населившему се Хрвата, о томъ є садъ тежко што съ извѣносћу рѣшити. У првомъ случају морао се поменутъ историкъ у толико преварити, што једанъ народъ подъ два различна наименования наводи, као што смо поздніе и примѣре доживили; а и данасъ јошъ у земљописи разны нѣмачки школа представљани бывају Раци и Црногорци, као поданицы европскe Турске, коя имена само одъ постойбина, у коима једанъ народъ, т. є. Срблji, обитавају, произилазе. У последијемъ случају морали су Хрвати одвећь мала народа грана быти, коя се доцніе, кадъ су Срблji изъ Босне и Херцеговине на тврду земљу навалили, съ овима споила, и само на отоцима и приморскимъ градовима, кои у посредственой свези са тврdomъ земљомъ нестое, одъ свои

власитостіј до наши времена по ићио за- држала. Право обяснѣніе овогъ могло бы се вальда само тимъ придобити, кадъ бы се о нарѣчју оточки жителя темельно истражива- ић, и у колико є могуће подпуно сабирање ныови србскомъ ёзику страны рѣчай и необични образовани предузело. Вукъ се безъ далѣгъ приуготовљеніја слѣдећи два примѣра сећа, кои ће као свѣдоčба за последије миш- не быти.

I. Имена „Sprache и Zunge“ у свимъ ю-
гославенскимъ нарѣчјима зову се „ꙗзикъ.“
У предѣлу између Трогира (Трау) и Сплѣта
(Spalato) поредъ оваковогъ наименования
чује се и „ꙗзикъ,“ коя є рѣчъ сасвимъ сѣ-
верославенскомъ ёзику свойствена. Изъ о-
вогъ „ꙗзикъ“ ямачно є и рѣчъ „саќъ“ по-
стало, коя се у околини Рѣке (Fiume) чује,
и исто значи.

II. Нѣмачка рѣчъ „was“ кодъ свију пра-
вы Србала каке се „шта“ или „што.“
Крайнци и садашњи Хрвати употребљавају
место овог рѣчъ „кай.“ Оточани, и съ овымъ
у тесномъ саобраћенju стоећи приморски
становници неслужесе ни једномъ ни дру-
гомъ одъ исты рѣчай, но место овог имају
собствену „ча,“ коју грађани „ца“ изго-
варају, као што и у другимъ рѣчма у место
и употребљавају с. Збогъ овакогъ изговара-
ња Срблji Хрваћане не сасвимъ безъ под-
смѣйногъ обзира „Кекавце“ зову (валијоби)
Србски „Кайкавци“ као што „зецъ“ изъ
Краинскогъ „зайцъ“). Нѣки новији књи-
живници кушали су по овомъ обичају све
јужне Славене у три одѣљніја, т. є. Штокав-
це, Чакавце и Кекавце, довести.

Знатно є да се Чакавци у Далмацији па-
тврдой земљи неналазе, али одма у Хрват-
ской у многимъ селима, као што и у самой
источнїй Унгарской, те до предѣла Бечкогъ
Найштадта протезају се тако звани „Was-
serkroaten“ къ њима принадлеже.

пр. Ђуричић.

ПРИЗНАЊ УБИЦЕ.

(конаци)

Обоица садъ нападну на мене; я самъ се съ бѣшиломъ отимао, бацакао, и уєдао, но найпосле примораю ме устати са столице, ухвате ме и међу собомъ стисну ме. Но на што јимъ е требало садъ силе? Као окаменѣнъ гледао самъ како оба пса на вратъ на носъ копаю, и за нѣколико минута страшни мои санови на яви ми се покажу, нога и ручица, а садъ, садъ и бледа главица са крвлю улеплѣнимъ витицама...

Земля се подамномъ залюля, и учини ми се да сунце помркну, а садъ да се крваво зацрвени; дубоко, страховито одь хиљаду гласова мумланѣ зазуи у моимъ ушима; на последакъ зубъ о зубъ удараюћи, злочинство признаваюћи паднемъ на колена, и са сузама и нариџанѣмъ као мало дѣте молю самъ за животъ. Нѣмо презренѣ было е одговоръ. У ову тавницу будемъ бачень; дашась самъ се одрицао, а сутра признавао, но садъ имамъ праву истину муга живота. Лагано су ме страховите ове рѣчи плашиле: „кривацъ“ и „челатъ!“...

Немамъ у себи толико моћи, да последњемъ момъ часу мужествено па сусрѣтъ изиђемъ, у страху и дрктаню четвртине сата броимъ, кадъ са старогъ тавничногъ тороня ударе; немамъ утѣхе, нит' икакве надежде, ни пріателя; ни изъ чегъ ока несмѣмъ еданъ погледъ милостивъ чекати; презрѣнъ е, поплюванъ и проклетъ бѣданъ и малодушанъ дѣце убица.

Овде самъ самъ у овой великой, ладной, мрачной тавници, сѣнови поноћни одь слабогъ могъ жижка иеразбіени на влажнымъ зидинама висе, као жалостни вѣстници грозовите сртне tame, коя ће ме до нѣколико часова за свагда покрити. Гле! — Ништа не, само зао мой духъ, кои ме своимъ страшилама до последњегъ страшногъ минута мучи. Како се тамо модри, тавни облаци преко црны зидина и тороня віяю! Садъ се

крозъ старый єданъ прозоръ мѣсецъ помоли: Ха! шта ми показа? На пустомъ великомъ дворишту, као тихо одь злы демона зграђена, стои већъ страховита справа!

Жено моя! Юлио, сирота моя Юлио! чистой твојој души, єдноме на овомъ свѣту што ме можда непроклинѣ, теби само препоручуемъ сажалителанъ єданъ споменъ на тата земне твоје среће! —

НАУКА ПРИРОДЕ.

изъ Круммахера

одъ Дим. Поповића.

Између ученика Хиллела, мудрога учителя синова Израилевы, наођаше се єданъ по имени Сабать, коме є свакій посао досаданъ био, тако да се са свимъ лености преда.

Хиллела є срце болило, видећи да ученикъ нѣговъ очевидно пропада, зато закључи, да га излечи.

Єдномъ изведе га изъ града Єрусалима у полѣ у неку долину, у којој баше баретина пунा свакояка гада. Овде ъемо, рече учитель, мало одпочинути.

Ученикъ се томе зачуди: Како то учителю, повиче, заръ кодъ овога смрада да одпочивамо? не примечавашь ли ты, какавъ кужный задай одавде произлази? Имашъ право синко, одговори учитель, ова смрдљива баретина подобна є души каквога ленивца.

По томъ одведе Хиллель ученика свога на пусту ниву, на којој наођаше се много чичка и трња. Овде се учитель наслони на свой штапъ, говорећи ученику: видишъ, ова є нива на доброй земљи, коя быjakij плодъ давати могла; али бадава, кадъ трудолюбиве руке нема' на њој. Садъ є ова нива подобна животу каквога ленивца. Мало пре видео си, учениче, у природи душу ленивца, а садъ ево познай и животъ тога истога у природи.

На ове речи застиди се Сабать и реки: Добрый учителю, зашто ме водишъ по овомъ

пустомъ и жалостномъ предѣлу, у коме я
ништа друго не видимъ, него казненій бичъ
мое душе, и мoga тела.

Я те учениче водимъ по овоме предѣлу,
настави Хиллель, зато, што самъ желio и-
скусствомъ дознати, може ли гласъ природе
пробити срце твоe, коме пређаши: речи мое
ништа ползовале ни су.

Трудъ твой, благий учителю, одговори
Саботъ, не ће быти безплоданъ; уверенъ
буди да одъ данасъ новъ човекъ постанемъ.

После некогъ времена, кадъ є ученикъ
Саботъ трудолюбие особито омиловао, и у
свему на правый путь изишао, изведе мудрый
учитель Хиллель ученика свога у једну
плодну долину на обалу бистрого потока
текућегъ у любкомъ кривуданю између пло-
доносны дрва, и цветны ливада.

Его ти, учениче драгий, рекне учителъ,
образца твога трудолюбивога и новога живо-
та. Природа, у којој си ты укаляну твою
душу и тело видео, садъ те за поправку
твою награђує. Ићи приятношть и ићи леп-
пота само онога могу обрадовати и развесе-
лити, кои у ићномъ животу свой собстве-
њији види.

Д В Е К О З Е .

изъ Сайма

одъ Дим. Поповића.

На брзо отичућој реки стаяше ћупри-
ца, преко кое су само путници прелазити
могли. На истой ћуприци сретну се две ко-
зе, одъ кои є једна тела обамо, а друга о-
намо.

Де сестро, уклони ми се съ пута, рек-
не једна. Но то бы лено было, одговори
друга, да се я теби уклонимъ. Иди ты на-
трагъ, да я прва прећемъ; еръ самъ я пре-
на ћуприцу и ступила.

Та шта є теби настави прва, заръ ты
не знашъ, да самъ я одъ тебе годинама ста-
рия, па као стария да я теби уступимъ?
никако!

Свака є желила прва прећи; али будући
да ни једна ни є тела попустити, зато дође
одъ препирке на свађу, а одъ свађе на уда-
рацъ. Оне подбоче свое рогове, и устреми-
се једна на другу лютито. Збогъ яки уда-
раца, стропошта се и једна и друга у реку,
изъ кое једва се текъ съ великомъ пате-
гомъ спасу.

И а у к а .

Уступай и попуштай особито упорномъ
и тврдоглавомъ, еръ свагда више штете
произлази одтудъ, што два упорна и твр-
доглава једанъ прама другогъ неуступно
стоје, него кадъ бы се једанъ одъ нын пам-
етно уклонио.

ПРЕГЛЕДЪ ЛИТЕРАТУРЕ.

а) Србске.

Сербскій Лѣтописъ за год. 1842. часть трећа.
Учредникъ Јоанинъ Субботић С.С. Н.Н. и Филос.
и Св. Права Докторъ, Закл. Кралѣв. Улг. Адво-
катъ, Сл. Факултета Философ. при Универс. Пешт.
Членъ коллежній. Свеље сачайше дарованыи Пра-
вомъ Матице Сербске. У Будиму писмены Крал.
Свеучилишта Пештанској. На 8-и, 158 стр.

Лѣтописъ сре къ болѣму савршенству ступа.
Онъ є благайница филологични, етнографични и
исторични саставака. Онъ є више наменѣньји потом-
ству, него садашнѣмъ нараштају. Желити є садо-
да више ревностини сотрудника и родолюбивы пред-
бройника добые.— Найважнији є чланакъ у овој
свезды г. Дра Г. Пантелића „Србъ, име народ-
но.“ Овде вредный г. писатель, бранеши име срб-
ско протива идеалногъ илиреки, љино доказује
да оно (име Србъ) у истомъ народу живи, и да
смо мы одъ старина тако се звали, да є овай је-
зикъ, којимъ мы говоримо, заиста србскій, и
никакавъ другиј, илирскомъ начъ да нема и
гласа ни драга. У томъ га подкрѣплюю наподлич-
ијиј славенск историци, наименования, пис-
торија, споменици, и пѣсме, припо-
вѣдке, пословице и обычаи народни.—
За тимъ одъ не мање вредности „Грађа за ино-
вију сербску историју“ одъ г. П. А. П. Да-
ше приключено „благодарствено писмо,“
небы никако знати могли, кое є године Кнезъ Ми-
лошъ подписао срећу Сербсје. После тога опомену за-
служује „Божићъ,“ описанъ по г. Ј. С. како га

нашъ пародъ проводи. Г. описател у примѣчанію 17 (стр. 89) вели, да Крстно име (т. е. свѣтарство) има свака србска кука, а имена данъ да Срблъи недрже. Мы напротивъ знаамо, да Срблъи западне цркве крестногъ имена немаю, него само данъ годовий т. е. именый. Это како сметеки бывамо, кадъ име Србинъ простремо само на вѣрозаконску страну грчку, т. е. православиу! — Дипломе деспоту Борку II. Бранковиу дарование вѣку бы за данашнѣ време цѣни имале, да су политично-юридичнимъ у исторично-прагматичнимъ примѣчаніяма изясниене — кадъ су вѣкъ изъ Раиеве историје изваћене и препечатане. — Између стихова напоменути морамо управо народне пѣсни г. Дра I. Субботића. — Међу Смѣсицама примѣчавамо, да бы заръ требало назначити гдѣ (у којої книзи) г. Надеждинъ излаже три главне системе праесика рускогъ? — Кадъ изуземмо ићке правописне новости, као и. пр. съ, отъ, иль,*) кадъ, хотъ,**) крозъ, что, заръ, садъ, къ ит. д., и малено нашемъ мѣнію — граматичне погрѣшкe, као и. пр. стр. 48 обколу (= обколе), стр. 85 различнѣйшимъ (= найразличнѣмъ), стр. 90 недержу (= недрже), стр. 96 викаючи (= вичући), стр. 149 трачаючи (= трчећи), стр. 157 настоящемъ (= настекемъ), Лѣтописъ је какавъ треба да буде.

6) Руске.

У последнѣ време у рускомъ книжеству учитељи је вкуса промѣна, у слѣдству кое многи ићкада славни писатели или су сасвимъ заборавности предани, или, као Сумароковъ, Херасковъ и други, само юшь традиционалину славу уживаю. При свемъ томъ пре ићкогъ времена у Петербургу ишаково су прештампана книжевна дѣла ићкогъ Нахимова, премда нити Гречъ у книзи својої „Историја Рускогъ книжества“, нити никъ ићговъ преводитељ др. Отто о ићму што спомину. Ово ћутање у призрѣнію Нахимова у толико више очи пада, што онъ спада у мало число оних руских писателя, кои су себѣнен биографију ил' книжевне билѣгне на свѣтъ издали. Ово је године 1818, четири године пре, нег' што је Гречово дѣло на свѣтъ изашло, Масловићъ издао, безъ кога дѣла заиста никакдъ иебы што о Аћиму Николаевичу Нахимову чули, кои су у Харкову родио, а 1814 у 32 години свогъ живота умро. Да му ие готово юшь у почетку ићговогъ дѣлана судба животу край учинила, то бы онъ по своей прилици свою комичнохероичну дајорију Пурсоніјакъ свршио, и тимъ

*) Ако на страни 42 Лѣтописа Смиљ треба читати смиљ, то и ово иль мора се читати као иль.

**) Кадъ је ово хоћу, то и напредъ отъ мора быти отъ. Ние л' тако?

книжество отечества свогъ оригиналнимъ дѣломъ, кое је пуно сатиричногъ хумора было, обогатио. Садъ се ићговъ книжевни остатакъ састои изъ мањи парчета, сатира, басни и т. д., кое осбитији талентъ за оштроумна начертаніја показује, и премда су старымъ штиломъ написане, опетъ се свакогъ позора вредне быти виде.

в) Ческе.

Чехословак, чили цародин јазикъ Чехах, на Моравѣ, ве Слезку а Словенску. Од Франтишка Цирила Кампелика, саукромнеко учитеље ческословакскога јазика ве Видини, ауда ческеко народнихо Музеум в Празе. В Празе. Тискем а иакладем Јна Хот. Поспишила. 1842 у 8-мини стр. 224.

Ова ће књига читељима изъ 9 броја наши листова вѣкъ позната быти. Мы смо ју садъ у руке добили, и хитимо точно позвесте саобщити. Дѣлисе на двѣ части; прва дѣйствује основателности, а друга о граматики ческословакскога језика. Овде је г. писател међу граматичка иправила вѣшто умѣшао пайнове идеје славизма, како то слѣдѣћи наслови чланака показују: „Важност народнога језика у науки и просвѣти; Разност језика славенскога; Карамзиново мѣніе и ине мысли; Ићгове кралѣвске высости Јована Кралѣвића саскога мѣніја о ческомъ језику; Какове дужности у обизију народнога језика вали намъ из-пунивати; Нашъ прескѣтлји царско-кралѣвскиј дворъ славенску народност цѣнити благоизволѣва; Важне рѣчи; О отечеству и космополитизму; Свѣтство Славена“ и т. д. Јошъ је напоменути вредно „Кратку историју Правописа славенскога,“ коју ћемо у преводу нашимъ читељима саобщити.

г) Польске.

Мицкевићъ издао је у польскомъ преводу десетъ прелекција о славенскомъ книжеству, кое је одъ 10 Фебр. 1842 у французскомъ колегијуму држао. Прошасте године давао је прелекције о почетку историје и литератури славенске, усрдио молећи, да ји нико на штампу неда, јеръ осека, да ту матерју юшь ще добро извикао. Ове године почeo је свое прелекције са 18-тимъ вѣкомъ, и толковао је 17, 18 и 19 вѣка, јеръ је као што самъ признае, овай кругъ свое матерје съ већомъ любављу израдио, и тимъ начиномъ болѣ се съ њимъ упозио. У овимъ штампанымъ прелекцијама опровергава многа пребачавања, која су му Поляци пре времена чинили; такођеръ је почетакъ новогъ рускогъ книжества прекрасно описано, како юшь нитко ие, и многа занимива, досадъ непозната парчета и сама дѣла иавео, што показује, да је необычне спомагателне изворе имао. Раздѣленије польскогъ и ческогъ книжества је башъ точно изложено.

А) Таліанске.

У типографії Мехитариста, на маломъ ото-
ку св. Лазара кодъ Млетака, излази садъ єдна о-
давна вѣкъ преправљена сбирка арменски историка,
одъ 4 вѣка до данашнѣгъ дана, у таліанскомъ пре-
воду съ примѣчаніяма. Управлjenіе цѣлога дѣла,
кое ће одъ прилике 24 книге износити, примю в
на себе неуморный, марљивый нашъ Н. Томасео,
кой сада у Млеткама своимъ знаностима живи, иза
како в дуго време у Тосканы и Французкой бора-
віо, гдѣко в свое изврстно дѣло *Dizionario dei si-
nonimi Italiani* готовіо, и правымъ рудникомъ та-
ліанскага єзикословля начиніо. — Исторія Арmenie
одъ створеня свѣта до 440 п. роѣ. Хр. одъ Мойсіе
одъ Хорена вѣкъ в изишла. — За нась Славене ово
в предпріятіе врло важно, будући се зна, да су
многи арменски списатељи и Славене напоменули у
своимъ дѣлами, но дѣла ныюва бѣаху досада слав-
енскимъ историцима неприступна.

ПУТЬ ПО СВѢТУ.

(Сиръ одъ кромпира.) У Саской садъ
има сира одъ кромпира. Обарес добри бѣли кром-
пира и изтру на треници. На три фунте оваки
кромпира узмесе єдна фунта кисела млека, и коли-
ко є нужно соли: све то се помеша, и читава три
дана суши, затимъ се на ново меси, па после юшъ
14 дана суши, и тако се добые сиръ. Што є ста-
ріи, то є вкусни. Уцрвлятисе никада неможе.

(Индустріелна знаменитость.) Међу
даровима, кое су генфске државе Н. В. Краљици
пруской послале, заслужу да се напомене художест-
вено начиниње, и діамантима укращенъ сать, који
є једва толико великиј, као сребрњи грошињ.

(Цариградъ.) Тко жели у Стамболу юшъ
што одъ турскогъ обычая видити, нека похити!
Еръ варошь се свакій данъ све вѣма и вѣма из-
мѣнио. Прејашня турска ношија готово сасвимъ є
изишла изъ обычая, и готово се само французко и
полакъ турско одѣло по улицама види. Младый
Султанъ найвѣрниј є образъ свогъ царства. Онъ
вѣкъ садъ подобанъ є човеку одъ 40 година; тако
су га рано измождиле необуздане страсти.

(Рѣдко здрављ.) У Манилли у провин-
цији Малаги живи једанъ стогодишињи старацъ, кој
є 70-те свое године трећій путъ се женјо. Наймаје
му дѣте садъ текъ у 11 годину иде. Онъ юшъ безъ
наочаріј брзо чита и пише, и иначе є крећакъ и
радињ.

Листъ овай излази два путъ у седмици, свакога Четвртка и Недеље, Четврткомъ на по табака съ обра-
зомъ ношива, а Недељомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на свакој ц. кр. пошти съ полго-
дишњомъ цѣномъ за изванскe 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор. 36 кр. ср., и у експедицији Пештанско-
Будимскога Скоротече, находећој се при учредничству у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) №. 349.

СТЕЧЕНІЕ

за первую Граматическую Каѳедру у
народной Карловачкой Гумназії.

Ступањемъ Высокоученогъ Г. Јоанна Пан-
телића, досадашнѣгъ Профессора у Гумназији
овдашњој, на званіе пограничногъ школскогъ
Директора у славной Бргади Панчевачкој,
остала є у реченой Гумназији празна Каѳедра
I-е грамматическе Классе.

За снабдѣти исту Каѳедру съ вреднымъ,
и способнымъ лицемъ, заключio є Патро-
нать гумназијалниј у засѣданію своме отъ 14.
овогъ Мца, явно и 17. и 18. Февруаріа 1843
держати се имуће стечење (Конкурсъ) отво-
рити.

Са овомъ Каѳедромъ свезана є годишиња
плата отъ 600 фр. В.В. и 6 хватій дрва за
ватру. Изискује се пакъ отъ Г.Г. Кандідата,
да су философическе науке са превосходствомъ
совршили, — да кромѣ Латинскага єзыка,
кога ће предавати, и Нѣмецкій, на комъ
је онай, и проче науке предавати, и Срб-
скій, на комъ ће и јданъ и другій толко-
вати, совершено познаю. При томъ мораю
они о свомъ досадашњемъ честномъ, и хри-
стіанскому закону, сходномъ житію, као и о
савршено философски наука, и о својој до-
садашњој званичној служби достовѣрна до-
казателства са своима прошњима Патронату
подности, и на уреченыј данъ устменомъ,
и писменомъ испыту предъ опредѣленомъ на
то Комміссиомъ себе подвергнути.

Совершено знанѣ Мађарскога, и Влаш-
кога єзыка сматраје се за особиту препо-
рку.

У Карловцы 19 (31) Окт. 1842.

Патронатъ Гумназије
Карловачке.